

‘Het is geen braaf toneel’

Het is zijn ambitie tot ‘de gruwelijkste naam van de hel’ uit te groeien. Macbeth is zijn naam, inmiddels congeniaal geworden aan Anders Brevik en tal van andere opzichtige lustmoordenaars. Macbeth: Bloed eist bloed.

Door Eric Korsten

Een volwassen mens heeft ongeveer vijf tot zes liter aan bloed in zijn lijf. Macbeth vergiet er vrijwel zonder op of om te zien meerdere helle-emmers vol van. Terwijl Lady Macbeth het bloed van haar handen probeert te wassen, raakt haar moordlustige geliefde steeds verder verstrikt in zijn web. Fedja van Huêt, die de rol van Macbeth speelt in de ook letterlijk uiterst bloederige regie van Johan Simons bij Toneelgroep Amsterdam: “Ik weet niet hoe het voelt of zou moeten voelen om een meesterkeelafsnijder te zijn, maar ik kan me daar in de verte wel enige voorstelling van maken. Uit verhalen van oorlogsveteranen is te reconstrueren wat er inwendig met je gebeurt als je van het krijgstoneel af bent gestapt, terwijl je er juist aan gewend bent geraakt om op aanvraag als een moordmachine te mogen, te moeten, doden. Zo’n bevel is dan niet ineens te stoppen, niet in je hoofd, ook al breekt plotseling vrede uit. Dat leert ons onder meer de recente geschiedenis van Vietnam- en andere oorlogsveteranen die kampen met een zogeheten post traumatisch stress syndroom. Moorden nadat je bent blootgesteld aan de gruwelen van krijgsgeweld lijkt dus een legitiem antwoord en gevolg,” aldus Van Huêt. En dat laatste is precies wat er met de Schotse veldheer Macbeth gebeurt, nadat hij van een veldslag terugkeert. Huêt vergelijkt Macbeths moordverlangens met seksuele driften. “Die onderlaag zit ook duidelijk in dit stuk”.

Macbeth, de kortste en bloederigste tragedie van de Engelse toneelschrijver en dichter William Shakespeare, is ten dele gebaseerd op een waargebeurde geschiedenis. Als na een oorlogsoverwinning op de Zweden een trollentrio voorspelt dat generaal Macbeth (‘Geluk is als een hoer’) op een dag koning zal worden, stort hij zich in een eindeloos durende nachtmerrie. Aanvankelijk verteerd door eerzucht en daartoe ook aangezet door zijn vrouw (‘Om de wereld te misleiden, moet je eruit zien als de wereld’), misleidt en doodt Macbeth koning Duncan en neemt hij bezit van diens troon. Hij ontpopt zich tot een nietsontziende en tirannieke heerser, die overmand door angst, zich verplicht voelt om allengs meer te doden ten einde zichzelf en zijn vrouw te beschermen. Het bloedbad leidt Macbeth (‘Het leven is niets dan een wandelende schaduw’) mede door de ogenschijnlijke verlokkingen van zijn vrouw tot een bijna gulzige krankzinnigheid (‘Nooit meer slapen’) en uiteindelijk een gewelddadige, maar rustgevende dood.

Bijgeloof

Macbeth werd diverse malen verfilmd en tot televisieseries bewerkt, onder meer door Orson Welles in 1948 en Roman Polanski in 1971. De Japanse regisseur Akira Kurosawa maakte in 1957 een Japanse versie: Troon van bloed. Verschillende elementen uit het stuk, waaronder de voorspelling door de drie heksen, werden gebruikt in de Britse tv-comedy Blackadder. Het bijgeloof rond het stuk vormt daarin een wellicht op waarheid berustende running gag. Macbeth geniet traditioneel onder toneelspelers een zekere beruchtheid omdat diverse producties werden ge-

Macbeth en Lady Macbeth: ‘Om de wereld te misleiden, moet je eruit zien als de wereld’. ▶ Foto: Jan Versweyveld

plaagd door ongelukken, tegenslag en dood. Het bijgeloof onder met name Engelse acteurs gaat zo ver dat aan het ‘zwarte’ stuk wordt gerefereerd als ‘the Scottish play’ in plaats van het bij de eigen naam te noemen. Huêt: “Ach, ik heb weliswaar wat stemproblemen gehad, maar dat is niet vreemd, gezien de regie.

Het is inderdaad een heftig stuk en er komen veel vervloekingen in voor, maar ik noch andere acteurs of theatermakers laten zich er tegenwoordig van weerhouden om het gewoon over ‘Macbeth’ te hebben. Een droomrol is het voor mij evenmin. Ik houd er geen lijstjes op na. Ik doe wat op mijn pad komt. Wel vind ik dat het uiteraard een geweldig stuk is. En deze rol is een veeleisende, met name door de compromissloze regie van Johan Simons, die de uitwerking heeft van een energieke performance. Daardoor is iedere avond anders. Het is in ieder geval geen braaf toneel. Ik ben er trots op”.

Dubbelrollen

Simons’ regie is er een die erg aards van

karakter is en die ‘voor gevorderden’ betiteld mag worden. Huêt: “Daar ben ik het mee eens, er zijn veel dubbelrollen en de tijd is versneden: zo beginnen we met het einde. Maar de anekdote van het verhaal is overleefd gebleven. Dat is het sterke van deze voorstelling”. De bloedstollende regie en plastische scenografie hakken er ongemeen hard in door de inzet en het ongewone gebruik van sterke fysieke middelen: liters koelboxvers bloed spatten je om de oren en heidegroene coniferen vliegen in het rond. “Na afloop voel ik me net een aangeschoten dier”, zegt Van Huêt, die zich in het stuk ongegeneerd in bloed, aarde en water wentelt. “Na afloop is het heerlijk douchen”.

Macbeth is de eerste voorstelling die Johan Simons in Nederland maakt sinds hij intendant werd van de Münchner Kammerspiele. Fedja van Huêt, geboren Hagenaar, werkte zeven jaar geleden voor het laatst met Simons, toen ze allebei verbonden waren aan Theatergroep Hollandia. “Het was een fijn weerzien. We hebben nog steeds aan een half woord genoeg”, zegt hij over

zijn ‘toneelvader’.

Eerder dit jaar maakte Van Huêt (onder meer Karakter, Loft en Nono, Het Zigzag Kind en hoofdrollen in de tv-series Overspel en Penozza) bekend dat hij na zeven jaren Toneelgroep Amsterdam (TA) het gezelschap aan het einde van dit seizoen gaat verlaten. “Maar ik trek er niet opeens de stekker uit”, aldus Huet, die vijf keer werd genomineerd voor een Gouden Kalf, en drie keer won (Amnesia), onderscheiden werd voor de beste bijrol in Nachtrit en een speciale juryprijs kreeg voor zijn vertolking van prins Friso in de tv-serie ‘De prins en het meisje’. “Waarschijnlijk zijn er nog reprises bij TA waarin ik volgend

jaar te zien zal zijn. Voorlopig heb ik acteerwerk voor films op mijn agenda staan. En na de jaren bij Hollandia en TA maak ik graag eventjes pas op de plaats om me aan de zijde van mijn echtgenote Karina Smulders, die ook acteert bij TA, aan het vaderschap van ons dochtertje te wijden”.

Macbeth met onder anderen Fedja van Huêt, Hans Kesting en Chris Nietvelt door Toneelgroep Amsterdam is op donderdag 13 en vrijdag 14 december te zien in de Koninklijke Schouwburg. Meer informatie op www.toneelgroepamsterdam.nl en www.ks.nl. Telephonisch kaarten reserveren: 0900-3456789.

OMSLAG: Macbeth is Shakespeares kortste en bloederigste tragedie. Verteerd door ambitie en aangezet door zijn vrouw (Chris Nietvelt), doodt Macbeth (Fedja van Huêt) de koning en neemt bezit van de troon. Hij wordt een tirannieke heerser, overmand door angst en schuldgevoel. Hij is verplicht om meer te doden, om zichzelf te beschermen tegen ontmaskering. Koninklijke Schouwburg, 13 en 14 december, 20.15 uur, www.ks.nl . ▶ Foto: Jan Versweyveld

